

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Gemmela a soudců JUDr. Zdeňka Krčmáře a JUDr. Jiřího Zavázala v právní věci žalobce **UNEXIM, s. r. o.**, se sídlem v Praze 3, Husitská 107/3, PSČ 130 00, identifikační číslo osoby 27 06 63 21, zastoupeného Mgr. Tomášem Kaplanem, advokátem, se sídlem v Praze, Opletalova 1525/39, PSČ 110 00, proti žalované **JUDr. [REDACTED]**, se sídlem [REDACTED], [REDACTED], jako insolvenční správce dlužníka [REDACTED], zastoupené Mgr. Ivanem Brambaškim, advokátem, se sídlem v Praze 1, U Prašné brány 1079/3, PSČ 110 00, o nahrazení projevu vůle, vedené u Okresního soudu v Karlových Varech pod sp. zn. 19 C 79/2017, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 18. prosince 2018, č. j. 25 Co 306/2018-167, takto:

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 18. prosince 2018, č. j. 25 Co 306/2018-167, **se mění** takto:

Odvolání žalované **se odmítá**.

Odůvodnění:

Žalobou došlou Okresnímu soudu v Karlových Varech dne 24. března 2017 se žalobce (UNEXIM, s. r. o.) domáhal vůči žalovanému ([REDACTED]) nahrazení projevu vůle – kupní smlouvy v žalobním petitu specifikované, a to s odkazem na „smlouvu o smlouvě budoucí kupní“ ze dne 14. září 2015 uzavřenou mezi žalobcem (jako budoucím prodávajícím) a žalovaným (jako budoucím kupujícím).

V průběhu řízení Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) usnesením ze dne 19. března 2018, č. j. [REDACTED] zjistil úpadek žalovaného, na jeho majetek prohlásil konkurs a insolvenční správce ustanovil JUDr. [REDACTED].

Přípisem ze dne 21. března 2018 (č. l. 133) oznámil soud prvního stupně účastníkům řízení, že řízení v dané věci je přerušeno podle ustanovení § 140a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a nelze v něm pokračovat po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku.

Podáním datovaným 4. září 2018 (č. l. 136) žalobce navrhl, aby soud v řízení pokračoval (dovolává se ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona).

Žalovaný s návrhem na pokračování v řízení nesouhlasil, když v přerušeném řízení mohlo být (podle jeho názoru) pokračováno jen na základě rozhodnutí insolvenčního soudu podle ustanovení § 265 odst. 2 insolvenčního zákona.

Usnesením ze dne 5. října 2018, č. j. 19 C 79/2017-149, Okresní soud v Karlových Varech rozhodl, že „se v řízení pokračuje dnem 6. září 2018“; současně účastníky poučil o možnosti podat odvolání.

Soud prvního stupně – vycházející z ustanovení § 263 odst. 1 a § 265 insolvenčního zákona – ve shodě s žalobcem dovodil, že prohlášením konkursu na majetek žalovaného bylo řízení ve věci přerušeno, a to nikoli podle ustanovení § 140a insolvenčního zákona, nýbrž podle ustanovení § 263 odst. 1 insolvenčního zákona. Dále dospěl k závěru, podle něhož lze v řízení pokračovat (vzhledem k předmětu sporu, jímž je nahrazení projevu vůle – kupní smlouvy) za splnění podmínek určených ustanovením § 265 odst. 1 insolvenčního zákona. Potud měl za nerozhodné, jaký následek vyvolá rozhodnutí soudu o žalobě na nahrazení projevu vůle „z pohledu existence dalších pohledávek mezi účastníky řízení“ (rozuměj vzniku nároku žalobce vůči žalovanému na doplatek kupní ceny v rozsahu nepokrytém již zaplacenými zálohami).

Krajský soud v Plzni k odvolání JUDr. [REDAKCE], insolvenční správkyne dlužníka (původního žalovaného), změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se v řízení nepokračuje.

Odvolací soud – na rozdíl od soudu prvního stupně – uzavřel, že v přerušeném řízení bylo možno pokračovat jen za podmínek určených ustanovením § 265 odst. 2 insolvenčního zákona tj., pokud by o pokračování v řízení rozhodl na návrh oprávněné osoby insolvenční soud. Přitom považoval za významnou skutečnost, že žalobci vznikne (v případě úspěchu v daném řízení) právo domáhat po žalovaném zaplacení zbývající části kupní ceny; ta by musela být uhrazena z „konkursní podstaty“. Krom toho žalobce nepřihlásil „svoji domnělou pohledávku“ z titulu doplatku kupní ceny (jako pohledávku podmíněnou) do insolvenčního řízení, v důsledku čehož by nemohla být uspokojena v insolvenčním řízení ani v případě úspěchu žalobce v řízení.

Konečně upozornil, že u Obvodního soudu pro Prahu 3 je vedeno řízení, v němž se JUDr. [REDAKCE], jako insolvenční správkyne původního žalovaného (v tamním řízení žalobkyně) domáhá vůči žalobci (v tamním řízení jako žalovanému) vydání bezdůvodného obohacení rovnajícímu se dosud zaplaceným zálohám na kupní cenu podle smlouvy o budoucí smlouvě kupní.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a to k řešení právní otázky (dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu nezodpovězené), zda v řízení o nahrazení projevu vůle (kupní smlouvy, na základě které by žalobci jako prodávajícímu vznikla povinnost dodat předmět koupě a žalovanému jako kupujícímu povinnost doplatit kupní cenu), které bylo přerušeno prohlášením konkursu na majetek žalovaného), lze pokračovat na návrh žalobce podle ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolatel zdůrazňuje, že v řízení nejde o pohledávku, která by měla být uplatněna přihláškou nebo na kterou se pohlíží jako na přihlášenou, a nejde ani o spor o vyloučení majetku z majetkové podstaty. Závěr odvolacího soudu, podle něhož lze v řízení pokračovat pouze za splnění podmínek podle ustanovení § 265 odst. 2 insolvenčního zákona, shledává

nesprávným, a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Insolvenční správce dlužníka považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a upozorňuje, že i kdyby v důsledku soudního rozhodnutí „došlo“ k uzavření kupní smlouvy, tato skutečnost pro žalobce nic nového nepřinese, neboť doplatek kupní ceny, který by mu podle kupní smlouvy náležel, mu nebude moci být vyplacen.

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky v dovolání otevřené, týkající se výkladu ustanovení § 265 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona, v daných souvislostech dosud beze zbytku Nejvyšším soudem nezodpovězené.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 263 insolvenčního zákona, není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, přerušují se soudní a rozhodčí řízení, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník, prohlášením konkursu. V těchto řízeních lze pokračovat jen za podmínek stanovených tímto zákonem; možnost postupovat podle ustanovení § 141a tím není dotčena (odstavec 1). Je-li řízení podle odstavce 1 přerušeno, nekonají se jednání a neběží stanovené lhůty. Jestliže se v řízení pokračuje, počínají lhůty běžet znovu (odstavec 2). Přerušování řízení působí na účastníky řízení, kteří v řízení vystupují na téže straně jako dlužník, jen jde-li o nerozlučné společenství nebo o vedlejší účastenství (odstavec 3). Jakmile se soud, rozhodce nebo stálý rozhodčí soud příslušný k projednání a rozhodnutí věci dozví o přerušování řízení podle odstavce 1, vyrozumí o tom účastníky řízení; současně je poučí, za jakých podmínek lze v řízení pokračovat. Rozhodnutí již vydaná se v době, kdy je řízení přerušeno, nedoručují; bylo-li řízení přerušeno po doručení rozhodnutí, avšak ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci, nenabývá rozhodnutí právní moci. Jestliže se v řízení pokračuje, rozhodnutí se doručuje znovu (odstavec 4).

Podle ustanovení § 265 insolvenčního zákona v přerušovaných řízeních, ve kterých v době prohlášení konkursu věřitelé uplatňovali proti dlužníku pohledávky nebo jiná práva, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, lze pokračovat na návrh těchto věřitelů nebo insolvenčního správce, jde-li o spory o rozsah majetkové podstaty, s výjimkou sporů o vyloučení majetku z ní, nebo jde-li o řízení o nárocích s právem na uspokojení ze zajištění anebo o řízení o pohledávkách za majetkovou podstatou nebo o pohledávkách postavených jim na roveň. Dnem, kdy soudu, rozhodci nebo stálému rozhodčímu soudu, u kterého je řízení vedeno, došel návrh na pokračování v řízení, se insolvenční správce stává účastníkem řízení místo dlužníka (odstavec 1). V řízeních o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, lze po prohlášení konkursu pokračovat, jen rozhodl-li o tom na návrh osoby, která takové nároky uplatňuje, nebo na návrh insolvenčního správce insolvenční soud; obdobně to platí, jde-li o řízení přerušovaná prohlášením konkursu podle § 263, kterých se netýká úprava obsažená v § 264 a odstavci 1. Proti rozhodnutí o tomto návrhu není dovolání přípustné. Rozhodnutí se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a navrhovateli (odstavec 2). Rozhodnutí o pokračování v řízení podle odstavce 2 může insolvenční soud vydat, jen může-li pokračování v řízení vést k vyjasnění sporných otázek vyvolaných insolvenčním řízením nebo k ukončení dlužnických sporů způsobem, který nezatěžuje majetkovou podstatu. Tímto rozhodnutím se insolvenční správce stává

účastníkem řízení místo dlužníka; v řízení však lze pokračovat až po přezkumném jednání (odstavec 3)

Z ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona, v rozhodném znění (jak citováno výše), plyne, že tam, kde lze v řízení pokračovat, legitimuje předmětné ustanovení k podání návrhu na pokračování v řízení též věřitele, kteří uplatňovali proti dlužníku (v přerušeném řízení) pohledávky nebo jiná práva, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, s tím, že dnem, kdy soud, u kterého je řízení vedeno, došel návrh na pokračování v řízení, se insolvenční správce stává účastníkem řízení místo dlužníka. K tomu budiž řečeno, že „věřitelem“ ve smyslu označeného ustanovení se nerozumí osoba, která také (zároveň) uplatňuje svou pohledávku za dlužníkem v insolvenčním řízení, nýbrž osoba, která dosud uplatňovala své nároky za dlužníkem v přerušeném řízení (bez ohledu na to, že nemá pohledávku za dlužníkem, kterou by mohla přihlásit do insolvenčního řízení). Srov. k tomu shodně např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2019, sp. zn. 29 Cdo 1609/2017.

Otázkou, zda poté, kdy nastaly účinky prohlášení konkursu na majetek žalovaného, lze pokračovat v řízení, v němž se žalobce (věřitel) domáhá po žalovaném (dlužníku) nahrazení projevu vůle k uzavření kupní smlouvy (ohledně garáže), se Nejvyšší soud zabýval v usnesení ze dne 27. února 2019, sp. zn. 29 Cdo 6037/2017. V tomto usnesení (mimo jiné) vysvětlil, že nemá pochyb o tom, že v takové věci nepřichází v vahu aplikace ustanovení § 265 odst. 2 insolvenčního zákona, jelikož žalobou (o nahrazení projevu vůle) uplatněný „nárok“ není pohledávkou nebo jiným právem, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené. Tamtéž ozřejmil, že takový spor se týká majetkové podstaty dlužníka (§ 263 odst. 1 a § 265 odst. 1 insolvenčního zákona, v rozhodném znění) a nemá povahu vylučovacího nároku (takže tato okolnost nebrání pokračování v řízení dle § 265 odst. 1 insolvenčního zákona). V režimu ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona jde tedy o spor o rozsah majetkové podstaty, v němž lze (bez dalšího) pokračovat, navrhne-li to některá z oprávněných (k návrhu na pokračování v řízení legitimovaných) osob.

Jakkoli v poměrech dané věci jde o věc odlišnou potud, že žalovaný, na jehož majetek byl prohlášen konkurs, byl (viz obsah smlouvy o smlouvě budoucí kupní) budoucím kupujícím (nikoli budoucím prodávajícím – viz sp. zn. 29 Cdo 6037/2017), tato odlišnost (včetně případné povinnosti doplatit kupní cenu) nemá vliv na závěr, podle něhož jde o řízení, ve kterém lze pokračovat na návrh oprávněné osoby (v daném případě též žalobce, který uplatňoval svůj nárok za dlužníkem v přerušeném řízení) [§ 265 odst. 1 insolvenčního zákona].

Právní posouzení věci odvolacím soudem již proto nemůže obstát.

V dalším se Nejvyšší soud zabýval otázkou povahy usnesení, jímž soud prvního stupně rozhodl o tom, že v řízení bude pokračovat.

V této souvislosti akcentuje, že samotná vyrozumění o přerušení řízení ve smyslu ustanovení § 140a odst. 4 insolvenčního zákona a o přerušení řízení ve smyslu ustanovení § 263 odst. 4 insolvenčního zákona mají povahu rozhodnutí, jímž se upravuje vedení řízení, a která soud činí formou usnesení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2014, sp. zn. 29 Cdo 2514/2012, uveřejněný pod číslem 9/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2019, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017).

V případech, kdy lze pokračovat v řízení přerušeném prohlášením konkursu na majetek dlužníka (žalovaného) podle ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona, a oprávněná osoba návrh na pokračování v řízení podá, pokračuje soud v řízení bez dalšího, aniž by v tomto směru musel vydávat usnesení o pokračování v řízení. Tím není dotčena možnost, aby o pokračování v řízení rozhodl (i) usnesením, které je svou povahou usnesením, jímž se upravuje vedení řízení a proti němuž není přípustné odvolání [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

Okolnost, že se účastníkům řízení dostalo od soudu prvního stupně (nesprávného) poučení o možnosti podat proti takovému usnesení odvolání, přípustnost odvolání nezakládá (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2001, sp. zn. 29 Odo 62/2001, uveřejněné pod číslem 73/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i obdobně důvody usnesení Ústavního soudu ze dne 2. prosince 2008, sp. zn. II. ÚS 323/07).

Jestliže odvolací soud v rozporu s výše uvedeným o odvolání žalované (věcně) rozhodl, místo toho, aby je jako nepřípustné odmítl [§ 218 písm. c) o. s. ř.], zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu změnil a odvolání žalované odmítl [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.].

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 17. 3. 2020

JUDr. Petr Gemmel v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Pavlína Tkaná